

УДК [81'243: 376]: 378.091.33

DOI: 10.35619/iiu.v1i19.604

Романюк Світлана

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов

Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-9355-4584,

e-mail: sve-romanyuk@ukr.net

Трофімчук Вероніка

старший викладач кафедри іноземних мов

Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-1068-0746,

e-mail: veronika.trof67@gmail.com

ТЕХНОЛОГІЯ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі впровадження інноваційних педагогічних методів і технологій у навчальний процес закладів вищої освіти. У статті розглянуто інноваційну технологію перевернутого навчання (flipped learning) як різновиду змішаного навчання., зокрема, особливості її впровадження в процес навчання іноземної мови в умовах інклюзії у закладах вищої освіти. Досліджено сутність технології перевернутого навчання, яка зводиться до того, що процес навчання зміщується в індивідуальний позааудиторний простір за допомогою інформаційно-комунікативних технологій та Інтернету, а груповий простір аудиторії перетворюється в динамічне інтерактивне освітнє середовище, де викладач скеровує здобувачів освіти до засвоєння навчального матеріалу та його практичного застосування. У роботі розкрито специфіку реалізації технології перевернутого навчання з метою активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти з особливими потребами в процесі навчання іноземної мови. Окреслено дидактичні аспекти застосування технології перевернутого навчання. Описано процес організації та проведення занять іноземної мови за допомогою цієї технології в інклюзивних групах. Зокрема, розглянуто етапи проведення занять.

Представлене дослідження обґрунтовує ефективність та методичну доцільність впровадження технології перевернутого навчання для вдосконалення навчання іноземних мов у закладах вищої освіти в умовах інклюзії.

Ключові слова: інноваційні технології, перевернуте навчання, іноземна мова, інклюзивна освіта, заклади вищої освіти.

Постановка проблеми. Розроблення й впровадження нових педагогічних технологій обумовлені відмовою від багатьох стереотипів традиційної освіти (із збереженням усього кращого, що напрацювала педагогіка). У зв'язку з цим актуальними стають проблеми упровадження нового змісту, методів і засобів навчання; значного поглиблення теоретичної бази знань; посилення прикладної спрямованості навчання; удосконалення педагогічної майстерності викладачів; відповідного дидактичного і науково-методичного забезпечення освітнього процесу та його психолого-педагогічного обґрунтування; розкриття творчого потенціалу здобувачів освіти та викладачів відповідно до їх нахилів, запитів і здібностей.

Як відповідь на виклики сьогодення, дедалі більшого поширення у світі набуває змішане навчання (blended learning), яке дає змогу максимально використовувати потенціал інформаційно-комунікативних технологій шляхом поєднання традиційної аудиторної та дистанційної форм навчання, однією із форм якого є технологія перевернутого навчання (flipped learning).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Технологія перевернутого навчання/перевернутого класу (flipped learning/flipped classroom) досліджується досить активно останніми роками. Загальнотеоретичним засадам цієї технології присвячені роботи Дж. Бергман, К. Бугайчук, М. Курвітс, В. Кухаренко та ін.

Дж. Бергман, О. Єльнікова, М. Курвітс, Е. Попов, А. Самс та ін. зосередили увагу на чинниках впровадження цієї технології в освітній процес.

Окремі аспекти реалізації цієї технології в закладах вищої освіти були означені в дослідженнях Дж. Бергман, Д. Беррет, Є. Гільман, О. Зимовець, Х. Мог, В. Новікової, Дж. Овермаєр, В. Ярікова та ін.

Переваги впровадження технології перевернутого навчання під час викладання окремих дисциплін у ЗВО України знайшли відображення в працях О. Вольневич, Н. Приходькіної, І. П'янківської, С. Попадюк, О. Кузьмінської, В. Ковальчук, О. Малихіна, І. Столяренко, Т. Ярмольчук та ін.

Доробки М. Варшауер і П. Вітакер, Дж. Грейні, Х. Ханг, К. Волш та ін. присвячені дослідженню досвіду застосування вищезгаданої технології під час викладання іноземних мов.

Мета статті – дослідити ефективність та методичну доцільність упровадження технології перевернутого навчання в аспекті викладання іноземної мови в інклюзивних групах здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Викладачі іноземної мови в закладах вищої освіти перебувають у постійному творчому пошуку ефективних методик та освітніх технологій, реалізація яких найбільш точно відповідає задоволенню особливих освітніх потреб здобувачів вузу. Необхідно вибрати такі організаційні форми навчання, які в сукупності здатні посилити активну взаємодію між усіма категоріями здобувачів освіти з урахуванням різних порушень їх здоров'я.

На допомогу викладачам іноземної мови стане інноваційна педагогічна технологія перевернутого навчання, яку доцільно застосовувати для занять з іноземної мови в інклюзивних групах у закладах вищої освіти.

Технологія перевернутого навчання (*англ.* flipped learning) є однією з новітніх тенденцій зарубіжної педагогіки, що представляє собою одну із форм змішаного навчання. Це новий підхід до організації навчання, за яким основне засвоєння нового матеріалу здобувачами освіти відбувається вдома, тим часом як аудиторна робота присвячується практичному застосуванню отриманих знань (Bergman & Sams, 2012; Bergman, 2017).

Розглянемо технологію проведення «перевернутого заняття» з іноземної мови. Перший етап відповідає підготовці навчального матеріалу. Викладачеві необхідно спланувати, що саме здобувачі освіти мають заздалегідь переглянути, прочитати чи вивчити самостійно. Інформацію можна знайти в підручниках, журнальних статтях, Інтернеті тощо. Цю інформацію краще адаптувати під здобувачів освіти, зробити її легкою та зрозумілою для сприйняття. Можна запропонувати здобувачам відео-контент або традиційні матеріали. Також можна їх поєднувати. Відео повинні бути не дуже довгі та інформаційно не перевантажені. Не менш ефективним інструментом є підкасти, електронні книги, статті тощо. Викладач обов'язково повинен надати здобувачам освіти чіткі інструкції та завдання до навчального матеріалу, а також контролювати їх підготовку до занять, своєчасне ознайомлення із запропонованим матеріалом, проводити консультації в разі виникнення запитань під час самостійної роботи. Весь навчальний матеріал необхідно розмістити в хмарно орієнтованому навчальному середовищі або надати здобувачам посилання на матеріал, розміщений у YouTube.

Існує багато інструментів, які можуть бути використані для організації позааудиторної самостійної роботи, з метою підготовки студентів до практичного заняття в аудиторії (Рябуха, Гостіщева, Куликова та Харченко 2020). Наприклад:

www.slideshare.net – слайд-хостинг, за допомогою якого викладач може завантажувати файли з новим навчальним матеріалом у форматах PowerPoint, PDF, Keynote або OpenDocument. Слайди потім можна переглядати на самому сайті, мобільних пристроях, а також згодом вбудовувати в інші сайти;

www.youtube.com – відеохостинг, з якого користувач може завантажувати наявні ролики. Зайшовши на цей сайт, у пошуковому рядку необхідно ввести лише тему або кілька ключових слів для пошуку матеріалу. Наприклад, за запитом теми Present Simple доступно понад 4 млн. відеоуроків. Цей сайт також може бути навчальним середовищем для розміщення власних навчальних роликів;

www.lessonwriter.com – сайт, створений для розробки занять із читання. Викладачі іноземної мови можуть вставити текст, вибраний ними. Цей інструмент автоматично генерує словник, а також надає підтримку здобувачам освіти у постановці правильної вимови і використанні граматичних конструкцій. Є змога додати вправи і контрольні питання, пов'язані з текстом. Викладачі можуть також здійснювати повний контроль засвоєння знань і використовувати як приклад готові плани занять;

www.voxopor.com – засіб для розвитку навичок говоріння з використанням голосового запису. Здобувачі освіти можуть слухати записані відповіді своїх

одногрупників. Це дає змогу залучати до спілкування іноземною мовою тих здобувачів, які соромляться або не хочуть брати участь у дискусіях;

www.eslvideo.com – освітній ресурс для вдосконалення вміння аудіювання, а також розширення іншомовного словникового запасу. Викладач може створювати вікторини на базі уривків відомих іноземних фільмів або інших відеоматеріалів (Рябуха, Гостіщева, Куликова та Харченко, 2020).

На другому етапі, отримавши завдання, здобувачі освіти виконують позааудиторну роботу (самостійну роботу вдома перед заняттям): опрацьовують вказані викладачем матеріали (інформацію з підручника, рекомендованих сайтів чи іншого джерела, прослуховування подкастів чи перегляд відео, скрінкастів; виконання завдань на розуміння у вигляді онлайн-тестів, опитувальників, вправ, ігор та письмових завдань; підготовка до словникового диктанту; підготовка презентацій, діалогів, рольових ігор; ведення блогів) (Конопляник та Мельникова, 2019).

Третій етап – це аудиторна робота. В аудиторії відбувається співпраця та взаємодія між здобувачами. Викладач організовує навчальну діяльність, залучає усіх здобувачів до різних видів роботи: опитування у вигляді тестових завдань, запитань та обговорення; презентацій та їх обговорення у групі; роботи в парах та невеликих групах, дискусій, дебатів, розв’язання практичних вправ та виконання дослідницьких завдань. Можна також використовувати завдання на розуміння вивченого матеріалу для контролю за діяльністю здобувачів освіти, зосереджуючись на поглибленні їх знань та використанні на практиці (Конопляник та Мельникова, 2019).

На заключному етапі в аудиторії підбиваються підсумки і здійснюється закріплення вивченого матеріалу з теми; аналізується можливість застосування цієї моделі щодо інших ситуацій та здійснюється оцінювання здобувачів. Технологія перевернутого навчання істотно змінює процес традиційного оцінювання. Тут можна застосувати більш широкий арсенал форм контролю знань здобувачів залежно від завдань, які перед ними поставлені. Якщо здобувачі самостійно шукають інформацію, оцінюються використані підходи для пошуку і якість самої інформації; якщо здобувач повинен був повідомити групі отримані відомості та організувати дискусію, оцінюється якість комунікацій всередині групи, внесок кожного в колективне знання, ефективність взаємного навчання. Важливе значення має оцінка одногрупниками, а також самооцінка (Гончар, Задоріна та Лопатинська, 2022).

Розглянемо особливості перевернутого навчання, які сприяють створенню умов для соціальної адаптації здобувачів з особливостями психофізичного розвитку, набуття ними соціальних навичок.

Перевернуте навчання дозволяє застосовувати гнучке освітнє середовище (flexible environment) з різними режимами навчання, що так необхідно здобувачам з особливими освітніми проблемами. Вони мають можливість вибрати власну освітню траєкторію – працювати у зручному для себе темпі, зупиняючи запис, повторюючи його та знаходячи необхідну додаткову інформацію чи роз’яснення в мережі Інтернет та довідниках (П’янківська, 2016). У той же час викладач може варіювати терміни навчання та способи оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, забезпечуючи умови для

ефективної взаємодії і засвоєння навчального матеріалу, вносячи корективи, розробляючи та надаючи зрозумілі інструкції, інструменти спілкування та консультування.

Перевернуте навчання є студентоцентричним. Змінюється роль здобувачів освіти: вони перестають бути просто спостерігачами. Опрацювавши навчальний матеріал вдома, знаючи його, здобувачі з особливими освітніми проблемами стають активними суб'єктами освітнього процесу, свідомо беруть участь у розвитку власної системи знань, умінь та навичок. Відповідно стають відповідальнішими за власні результати навчання.

Перевернуте навчання підвищує ефективність аудиторних занять. На занятті створюється динамічне навчальне середовище. Аудиторний час використовується для виконання практичних завдань, відтворення реальних комунікативних ситуацій, проведення рольових ігор, для інтерактивних і креативних видів діяльності, що охоплюють когнітивні процеси вищого порядку та потребують практичного застосування набутих раніше знань (П'яньковська, 2016). Викладач ефективно використовує час для індивідуальної роботи з кожним здобувачем одночасно, зосереджуючись на якості виконання практичних завдань кожним із них (Ковтун та Крикун, 2019), що є життєво необхідним в інклюзивних умовах.

Перевернуте навчання сприяє прояву пізнавального інтересу здобувачів освіти до навчальної дисципліни; підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови; зростанню активності; розвитку співпраці; неможливості списувати домашнє завдання; легкому доступу до навчальних ресурсів у будь-який час; доступності інформаційно-комунікаційних технологій; використанню популярних гаджетів та новітніх технологій; діагностиці навчальних досягнень за допомогою ІКТ; особистісному розвитку; реалізації диференційованого підходу.

Як підсумок, під час перевернутого навчання здобувачі освіти в інклюзивних групах отримують максимально актуальну та адресну допомогу саме в той момент, коли вона їм потрібна найбільше – на стадії практичного застосування отриманих знань. Тоді як аудиторна система залишає їх на самоті в момент виконання традиційного домашнього завдання, яке вимагає застосування отриманих в аудиторії теоретичних знань на практиці.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, технологія перевернутого навчання є ефективним і продуктивним інструментом підвищення освітнього потенціалу здобувачів освіти з особливими потребами у процесі вивчення іноземної мови. Ця інноваційна технологія сприяє реалізації особистісно орієнтованого підходу в навчанні. Вона допомагає оволодівати знаннями автономно, розвивати вміння самостійно планувати й ефективно організовувати свою навчальну діяльність і нести особисту відповідальність за навчання. Акцент переноситься на процес пізнавальної діяльності, у ході якої здобувач сам відкриває для себе нові знання, на протигагу цьому під час роботи в аудиторії він практично застосовує свої набуті знання, отримуючи максимально актуальну та адресну допомогу викладача. Технологія перевернутого навчання урізноманітнює освітній процес, сприяє особистісному розвитку здобувачів освіти з особливими

освітніми потребами, спонукає до зацікавленості та підвищення навчальної активності, надає можливість продемонструвати власні сили та повірити в них, підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні нових ефективних технологій і методів навчання іноземної мови у закладах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Bergman, J & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Everyday. *International Society for Technology in Education*. 120 p.

Bergman, J. (2017). Solving the Homework Problem by Flipping the Learning. *ASCD*, 100 p.

Рябуха, Т., Гостіщева, Н., Куликова, Л., Харченко, Т. (2020). «Перевернуте навчання» як інноваційна технологія викладання іноземних мов у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. URL:

https://www.researchgate.net/publication/345313139_PEREVERNUTE_NAVCANNA_AK_INNOVACIJA_TEKNOLOGIA_VIKLADANNA_INOZEMNIH_MOV_U_VISIJ_SKOLI (дата звернення: 08.01.2024).

П'яньковська, І. (2016). Застосування технології «перевернутого навчання» у викладанні дисципліни «Лексичний менеджмент». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна», сс. 52–56.

Ковтун, О., Крикун, В. (2019). Методологія застосування технології «перевернутого навчання» (Flipped Learning) у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*, сс. 153–160.

Конопляник, Л., Мельникова, К. (2019). Використання технології «перевернутий клас» при навчанні фахової іноземної мови. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія, 2 (15), сс. 38–45.

Гончар, Н., Задоріна, О., Лопатинська, Н. (2022). Ефективність навчання за моделлю «перевернутий клас» в процесі навчання студентів педагогічних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*, 45, сс. 82–87.

REFERENCES

Bergman, J & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Everyday. *International Society for Technology in Education*. 120 p.

Bergman, J. (2017). Solving the Homework Problem by Flipping the Learning. *ASCD*, 100 p.

Riabukha, T., Hostishcheva, N., Kulykova, L., Kharchenko, T. (2020). «Perevernute navchannia» yak innovatsiina tekhnolohiia vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli

[«Flipped Classroom» as an Innovative Technology for Teaching Foreign Languages in Higher Education]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. URL: https://www.researchgate.net/publication/345313139_PEREVERNUTE_NAVCANNA_AK_INNOVACIJA_TEKNOLOGIA_VIKLADANNA_INOZEMNIH_MOV_U_VISIJ_SKOLI

NNA_AK_INNOVACIJA_TEHNOLOGIA_VIKLADANNA_INOZEMNIH_MOV_U_VISIJ_SKOLI. [in Ukrainian].

Piankovska, I. (2016). Zastosuvannia tekhnolohii «perevernutoho navchannia» u vykladanni dystsypliny «Leksychnyi menedzhment» [The Use of the Technology of «Flipped Learning» in Teaching the Subject «Lexical Management»]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serii «Filolohichna», 60, ss. 52–56. [in Ukrainian].

Kovtun, O., Krykun, V. (2019). Metodolohiia zastosuvannia tekhnolohii «perevernutoho navchannia» (Flipped Learning) u protsesi pidhotovky maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy [The Methodology of Application of the Technology of «Flipped Learning» in the Process of Training Perspective Foreign Languages Teachers]. *Vidkryte osvritnie e-seredovyshe suchasnoho universytetu*, ss. 153–160. [in Ukrainian].

Konoplianyk, L., Melnykova, K. (2019). Vykorystannia tekhnolohii «perevernutyi klas» pry navchanni fakhovoi inozemnoi movy [The Use of «Flipped Classroom» Technology in Teaching Foreign Language for Specific Purposes]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu*. Serii: Pedahohika. Psykholohiia, 2 (15), ss. 38–45. [in Ukrainian].

Honchar, N., Zadorina, O., Lopatynska, N. (2022). Efektyvnist navchannia za modelliu «perevernutyi klas» v protsesi navchannia studentiv pedahohichnykh spetsialnostei [Efficiency of Applying «Flipped Classroom» Model in the Process of Teaching Students of Pedagogical Specialties]. *Innovatsiina pedahohika*, 45, ss. 82–87. [in Ukrainian].

FLIPPED LEARNING TECHNOLOGY IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN THE CONDITIONS OF INCLUSION IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Romaniuk Svitlana

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at Foreign Languages Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9355-4584
e-mail: sve-romanyuk@ukr.net

Trofimchuk Veronika

Senior Lecturer at Foreign Languages Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1068-0746,
e-mail: veronika.trof67@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the issue of introducing innovative pedagogical methods and technologies that would meet today's challenges into the educational process of higher education institutions. The article examines the

innovative technology of flipped learning as a type of blended learning. In particular, the peculiarities of implementation of flipped learning in inclusive foreign language classes in higher education institutions are considered. The essence of the technology of flipped learning is studied. With the help of this technology the learning process is shifted to an individual space outside the classroom with the help of information and communication technologies and the Internet, and the group space of the classroom is transformed into a dynamic interactive educational environment, where the teacher directs students to practical application of educational material. The article revealed the specifics of the implementation of the flipped learning technology in order to activate the cognitive activity of students with special needs in the process of learning foreign language. The technology of flipped learning diversifies the educational process, contributes to the personal development of students with special educational needs, arouses their interest and increased educational activity, provides an opportunity to demonstrate their own strengths and believe in them, and increases motivation to learn foreign language. Didactic aspects of using flipped learning technology are outlined. The process of organizing and conducting foreign language classes using this technology in inclusive groups is described. In particular, the stages of conducting classes are considered. The presented study substantiates the effectiveness and methodological expediency of implementing the technology of flipped learning to improve teaching of foreign languages in institutions of higher education in conditions of inclusion.

Keywords: innovative technologies flipped learning, foreign language, inclusive education, institutions of higher education.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2024 р.